

"בת שחיה ברחובות -  
חייבת זמן להתאפס".  
יעל הורביץ עם צעירות  
ממדרשת "שירת הלב"

# הבית של יעל

כרמית ספיר ויץ • הדס פרוש, פלאש 90

ילדות עצובה בבית הילדים  
בקיבוץ רחוק מההורים, חזרה  
בתשובה, חיים בקהילת "שובו  
בנים" של הרב ברלנד - כל אלו  
ועוד הם שגרמו ליעל הורביץ  
לאמץ 23 בנות דתיות שנפלטו אל  
הרחוב ולהעניק להן בית חם

## "הפרויקט המדהים שהקמת לבנות שנזרקות לרחוב

הוא רק לבנות שמחויבות להיות דתיות? אני במצב הזה הרבה מאוד שנים וממש תקועה, מה שנקרא 'שורדת', כי לא קיבלתי 12 שנות לימוד ונזרקתי לשרוד ברחוב לבד בגיל צעיר", כך נפתחת הודעת ווטסאפ שנשלחה מצפון אמריקה לטלפון הנייד של יעל (אדל) הורביץ. משם מגוללת הפונה מסכת חיים בלתי נתפסת. הורים חוזרים בתשובה, קהילה סגורה, משפחה מרובת ילדים, הורים הנענים לגחמותיו של המנהיג הרוחני שלהם, וילדה אחת שמושלכת לרחוב מחשש ש'תכתים את הבית'. נעה ונדה בעולם, תלושה. "אנשים בחוץ מנצלים. הם לא עוזרים", היא ממשיכה, "בגלל זה אני כל כך הרבה שנים במלחמת הישרדות והמצב שלי מאוד קשה. יש לי חברה טובה מאוד במצבי, ולפני שלושה חודשים נכנעה לסבל והתאבדה. אני עדיין פה, אבל לא יכולה לראות שום סממנים של חרדים כי הם ממש דפקו לי את החיים". "אשמח לקבל אותך. את יקרה לליבי מאוד, ומהיום תהיי הבת שלי בע"ה", משיבה לה הורביץ.

"בחיים לא התייחסו אליי כל כך יפה. אני רגילה שמחפפים אותי", משיבה לה הפונה. "יש לי רק שאלה אחת אלייך, קצת חצופה. אני חייבת לשאול: יש לך איזה אינטרס דתי להחזיר אותי בתשובה? כי אני רואה שיש לך כיסוי ראש. או שבאמת את עושה את זה מהלב ואת מלאך נדיר?".

והורביץ עונה: "אני עושה את זה נטו בשביל לעזור לך גם אם תישארי חילונית, אבל אני מקווה בתוך ליבי שלפחות תאהבי להיות יהודייה כמו שאת".

### AM:PM של לב פתוח

"בואו, שבו. דינה הכינה עוגיות", מזמינה אותנו מיכל (20) לתוך סלון דירתן בשכונת נחלאות בירושלים. ניחוח של כביסה נקייה



נוסף מהמתקן שבסלון. על הקירות ציורים פרי יצירתה של אחת מארבע הדיירות: דקלים, נופים מרהיבים, וגם אזכורים לפריז, ניו יורק ולונדון. על אדן החלון פמוטים. על המקרר - העדות הישראלית החיה למשפחתיות: תמונות-מגנטים של הצעירות מצולמות יחד, ועל השולחן רמו לחי החברה שנרקמים ביניהן בוהירות, דפי משחק של "ארץ-עיר". על הרקע שלהן מעידות הבחירות שלהן בעמדות "שם": "מוישה" לילה, "מושקה" לילדה. "ברשותכן, אני הולכת להתקלח. חייבת לצאת לעבודה במכון הקוסמטיקה", היא אומרת. מיכל גדלה בבית חרדי של חוזרים בתשובה. אחרי שנת שירות במד"א הגיעה לירושלים. ההורים, המומים מהבחירה המתריסה שלה לעזוב הכל ואת המסלול שהתוו לה, יצרו נתק מוחלט. עכשיו יש צעדי התקרבות זהירים. "להורים קשה לקבל את זה שיש שלב בחיים שבו את יכולה לעשות בחירות משל עצמך. לא חושבת שהם יודעים כמה אני שומרת וכמה חשוב לי. הם רואים רק את זה שהחצאיות קצת התקצרו ושאי לא נוסלת ידיים. מבחינתם עזבתי. אם לאבא שלי לא היה אירוע לב לאחרונה, לא חושבת שאי פעם היינו מדברים שוב", היא אומרת בכאב.

"לי אישית לא מתאימה הדרך שלהם, וזה לא מתקבל אצלם", מצטרפת לשיחה גלית (19). שהגיעה לירושלים אחרי שנשלחה מההתנחלות שגדלה בה במטה בנימיין לפנימייה בצפון ונשארה לבד, עם הגב לקיר. היום היא עובדת כמלצרית בבית קפה, ובקרוב תתחיל בלימודי אדריכלות. "הם חב'דניקים חרדים. גרביים, שרוולים אחרי המרפק, הדברים הכי קטנים שלי לא מתאימים. אבא שלי אובססיבי לגבי צניעות. על הגרביים התחיל אצלנו ריב כבר בכיתה ז'. רציתי להתגייס וההורים לא רצו. ויתרתי על זה, ועד עכשיו אני מצטערת. לא התאים לי המסלול הרגיל שכולל פנימייה, סמינר, שליחות וחתונה. רוב החברות שלי עכשיו, קצת לפני גיל 20, מתחתנות. יש הרבה שזה לא מתאים להן. את שואלת אם צריך אומץ לעזוב? בטח שכן. המון אומץ". אחרי תקופה של נתק מוחלט מההורים, לינה במכונית ותלישות, החלו לאחרונה סממני גישוש והתקרבות.

"לא פרקתי עול, אני פשוט מחפשת את עצמי", היא מסבירה. הן, כמו רבות אחרות, גרות בדירות השייכות למדרשת "שירת הלב", או כפי שהן מכנות אותה "המדרשה של אדל הרבנית", מסגרת שיצאה לדרך לפני כשנה וחצי. מדובר במיזם חברתי של אישה אחת שמציעה AM PM של לב פתוח ותשע דירות ל-23 צעירות שניצבו בפני בחירה חורצת גורלות: לחיות ברחוב או לעשות "ריסטארט". כל צעירה השייכת למדרשה מקבלת, על פי מידת רצונה וכישוריה, סיוע בהכשרה מקצועית, מגורים וכלכלה, וכמובן תמיכה רגשית.

תמורת בית חם ומסגרת תומכת הן מתחייבות לדברים בסיסיים: לסדר יום, להתייצבות במפגש שבועי שמהווה עוגן, להימנעות מלהכניס גברים לדירה, למציאת עבודה ולהשתתפות סמלית בהוצאות. זהו כל היתר נתון בידיהן. "אני לא נכנסת לחיים של שום בת, בטח לא בשלב ההתחלתי. הדבר הראשון הוא קודם כל לבדוק את מה שקורה בכאן ועכשיו. בת שיש לה חובות, שחיה ברחובות, שהיא רעבה, שכלום לא מסודר אצלה - חייבת זמן להתאפס ולהשתקם. לכן צריך לפתור

**הורביץ: "ברלנד (בתמונה) כריזמטי בצורה בלתי רגילה. יודע לגעת בחולשה של אדם ולהפוך אותו לתלות. היה לו סוג של שליטה במוחות של אנשים. אפילו על שמות הילדים שלנו הוא החליט"**



**הורביץ: "בחורה שיוצאת מהבית צריכה כסף, אין לה מקום לישון, היא צריכה כל מיני טובות מאנשים. פתאום צצים כל מיני 'גברים טובים' שרוצים לעזור לה, ומהר מאוד זה מגיע לניצול מיני, לזנות ולסמים"**

קודם כל את הבעיות המיידיות", מסבירה הורביץ (51). לכל אחת מהבנות סיפור משלה, סבוך ומאתגר. מרבית הבנות מגיעות מהרחוב החרדי דובר היידיש, יש גם כאלו שהן נצר לשושלות מפוארות. יש שעברו התעללות מינית ואונס בבתים או מחוצה להם. חלקן סולקו מבתיהן כי לא נחשבו מספיק צנועות, התגלגלו חודשים ארוכים ברחובות, ללא קורת גג. "זה עושה שם רע למשפחה. מפריע לתדמית", אומרת הורביץ. "העולם החרדי לא יכול להתמודד, אז שולחים את הבת הכי רחוק שאפשר. כמו שקרה לתמי, שהוציאו לה את החפצים מהבית וקראו לה 'זונה' כי חשבו שהיא לא מתלבשת צנוע. הם לא חושבים על טובתה. אני כן חושבת על טובתה. כמי שעזבה את העולם החילוני וחזרה בתשובה, אני מכירה את המצב של אי קבלה".

ואת מתפקדת על תקן מגשרת? "לרוב כן. אני מתקשרת אל האמא, פונה אל הרגש האמתי שלה. אני אוהבת את הבנות כמו הילדות שלי ויודעת שאבא ואמא זה לבנצח". ובמקרה של הורים מתעללים? "בן אדם שהתעלל מינית בבת שלו, אני לא רוצה לראות אותו עוד מיליון שנה. ואם האמא נתנה גיבוי - גם איתה אני לא רוצה לדבר. במרבית המקרים האמא יודעת. דברים כאלה אני מעבירה לטיפול מקצועי ומדווחת למי שצריך". אחרי שהבית פולט את הנערה, הרחוב מקדם אותה בזרועות פתוחות. "המסלול קבוע: בחורה יוצאת מבית חרדי ולא יודעת איך להסתדר בעולם. היא חושבת שהיא יודעת, כי יש לה טלפון ואפליקציות שיעזרו לה



**מיכל: "להורים קשה לקבל את זה שיש שלב בחיים שבו את יכולה לעשות בחירות משל עצמך. לא חושבת שהם יודעים כמה אני שומרת וכמה חשוב לי. הם רואים רק את זה שהחצאיות קצת התקצרו"**

חיתול גדוש, מחכה שייגשו אליה. אמה חולפת על פניה וניגשת אל אחותה הקטנטונת. אחר כך יצטרפו למשפחה שני אחים נוספים. סבה יהויקים פאפוריש, גיאוגרף ואיש חינוך ישראלי, היה ממקימי "תיכון חדש" בתל-אביב. אהבת הארץ וחילוניות היו שני המאפיינים הדומיננטיים בבית. לבתם הבכורה

אומרת. "אני מסבסדת המון ומגלגלת חובות. נגיד שיש אנשים טובי לב שמוכנים לתרום רהיטים לדירות החדשות שאני פותחת - ההעברה עולה כסף הרי. אני לא אוהבת לבקש, אבל למדתי שאין ברירה. אני מרימה טלפון לאנשים ומתרימה. יש לי בושה, אבל לא אכפת לי. שיתבייש הצד השני. אני לא לוקחת בשביל עצמי, אלא נטו בשביל הבנות".

#### מהקיבוץ אל התורה

יעל ויצחק הורביץ התברכו ב־10 ילדים ובתשעה נכדים. הבן הגדול בן 25, הקטנה בת 10. היא מסתכלת על ההתרחשויות ועל הנערות בגובה העיניים. לא דנה אותן, אף כי ברגעים מסוימים בחייה הגיעה למקומן. הזיכרון המוקדם ביותר שלה נטוע בבית הפעוטות בקיבוץ משגב עם, שבו נולדה וגדלה. בת שנתיים, עם

לכבוש את העולם, אבל מהר מאוד היא נתונה לניצולים מאוד קשים, "מסבירה הורביץ. "היא צריכה כסף, אין לה מקום לישון, היא צריכה כל מיני טובות מאנשים, צריכה להפעיל את הנשיות שלה, ופתאום צצים כל מיני 'גברים טובים' שרוצים לעזור לה. נותנים לה מקום לישון, מסדרים לה קו טלפון, ומהר מאוד זה מגיע לניצול מיני, לזנות ולסמים. זו לא זנות של רחוב. נתקלתי בלא מעט בנות שמחפשות ספונסר שיחזיק אותן. אין להן כוח להתמודד עם המצב הכלכלי, ויש כאלה שהבית שלהן התפרק טוטאלית ואין להן לאן לחזור. כאלה לקחתי אליי הביתה". את הכל היא עושה לבד. בלי שירותי הרווחה, בלי טבלאות סטטיסטיות על שיעור הנפלטות לרחוב, בלי גיבוי, אבל עם הרבה אמונה ובעירה פנימית. "אני מתפללת לקב"ה שישלח לי שותפות לדרך. כרגע אני לבד", היא



קראו הוריה יעל, על שם יעל המקראית, אשת חבר הקיני. כיום יעל היא גם אדל ("או אודל. תבחרי. ממילא לא נולדתי עם השם הזה"). תהליך החזרה בתשובה החל הדרגה. "מגיל קטן הרגשתי שהעולם הזה הוא עולם של שקר שיש בו המון סבל. גדלתי על גבול הצפון. כשהייתי בת 13 נכנס מחבל לבית הילדים ורצח תינוק ועוד מישהו. ימים, חודשים ושנים שהינו במקלטים. קטיושות, פיגועים, מלחמת יום כיפור, מבצע ליטני, מלחמת שלום הגליל. חיינו את הצבא ואת המלחמות. תביני את השריטה: כשאמא של ילדה אחת נהרגה לא בכינו, מרוב שהיינו מנותקים

**הורביץ: "חברים של יצחק ארגנו לנו חתונה בבית כנסת. מישהי הביאה לי שמלה יום לפני החתונה. היינו מאושרים, על אף שלא היה לנו איפה לגור ומה לאכול. המשפחות לא קיבלו את זה טוב, אבל לשמחתי, עם הזמן הקשר התחזק"**

מהמציאות. אני זוכרת שהייתי נפעמת מזה: אמא של ילדה נהרגה והחיים ממשיכים כרגיל? לא היו פסיכולוגים או עובדים סוציאליים. קיבלנו מתנות מכל הארץ ונופשים ופינוקים ששלחו לנו, אבל משמעות והסברים לא היו בכלל. היינו ילדי שמנת שמחים ומאושרים, אבל על הנפש עבר תהליך מאוד קשה. זה לא טבעי הרי לגדול בבית ילדים ובמציאות כה קשה. ילד צריך חיבוק של אמא ואבא, נשיקה, אמירת לילה טוב. אף שומרת לילה לא יכולה לעשות את זה כמו אמא. "סבא שלי נהג לומר לי: 'כשתגדלי לא יהיו מלחמות'. בשביל מה להגיד לי כך? תגיד לקראת מה אנחנו הולכים באמת. תגיד שלא יהיה קל ושנחנו בוחרים לחיות כך. על פניו הכל נראה מאוד יפה, אבל בחדרי-חדרים העצבות הייתה מאוד גדולה. בעיקר לא הבנתי: מה התכלית ולמה ללדת ילדים אם בסוף הם ימותו? שיישארו בבטן". אחרי שירות צבאי בחיל האוויר יצאה לטיול באירופה ובארצות-הברית. "היה תענוג, כלום לא חסר לי אבל הרגשתי שהעצבות מקיפה אותי. אמרתי: לא ייתכן שאין דרך אחרת לחיות, אבל מעולם לא חשבתי שאת השביל שחיפשתי אמצא ביהדות. נקודת

המשבר האחרונה בנפש שלי הייתה בניו יורק, קצת לפי שחזרתי לארץ. זה היה בראש השנה, הסתובבתי עם חברה בין ברים. היא אמרה: בואי ניגש למשפחה של ישראלים, בכל זאת ערב חג. דפקנו בדלת, השולחן היה ערוך, הם חגגו ולא הזמינו אותנו לשבת. איך לא אכפת לכם? רואים שתי בחורות ישראליות, תציעו! זה עשה לי סדק בלב.

"כשחזרתי לארץ לא היה לי מושג לאן אני חוזרת. בת 21, לא יודעת מה אני רוצה ללמוד או לעשות עם עצמי. פתאום חברה שלי אמרה לי: בואי לאילת. תעבדי איתי בחווה ליד". שם, בחווה, הכירה את יצחק הורביץ, חיפאי כריזמטי שהיה בתהליך חזרה בתשובה. לימים יהפוך לבעלה ואבי ילדיה ולמחבר ספרי "שיאים ונפלאות". "בום. הוא נגע לי בכל הנקודות. מיד הרגשתי שהוא בן הזוג שלי. חברים שלו ארגנו לנו חתונה בבית כנסת. מישהי הביאה לי שמלה יום לפני החתונה. היינו הכי מאושרים על אף שלא היה לנו איפה לגור ומה לאכול. גרנו בכרמל, מורעבים, זרוקים, קוטפים משהו מהעץ. המשפחות, כמו שאת מבינה, לא קיבלו את זה טוב כל כך. לשמחתי, עם הזמן הקשר התחזק". עכשיו, בגיל 51, יש לך תשובות לשאלות?

"עכשיו אני מרגישה את הקב"ה. אני מאמינה שלעם ישראל יש שליחות בעולם, ובו זמנית אני מבינה שהקב"ה מחליט מה יהיה ולא אני. זה משנה את כל ההסתכלות. היום עניין המוות לא מפחיד אותי כמו שהפחיד אותי פעם. בכלל, ההתמודדות עם קשיים היא אחרת". עם הקב"ה לצדה, ניסחה לעצמה עקרון יסודי, המתייחס לאי יצירת תלות בבני תמותה. "אני לא יכולה לסבול את הרעיון שיש מקומות שלכאורה נועדו לעזור לבנות שנפלטו אל הרחוב, אבל הופכים אותן לשבויות". את מדברת על סוגיית החכות והדגים, כלומר אם עדיף להשקיע במתן כלים ליציאה ממעגל המצוקה ("חכות") על פני מתן פתרון מיידי ("דגים"). "אני מדברת על גם וגם. השאיפה היא להכשיר את הבנות לחיים. הבנות פה רגילות להרגיש שהן לא בסדר, לא מספיק טובות, לשמוע 'נו נו' כל



**"תביני את השריטה:  
כשאמא של ילדה  
אחת נהרגה לא בכינו,  
מרב שהיינו מנותקים  
מהמציאות. הייתי נפעמת  
מזה: אמא של ילדה נהרגה  
והחיים ממשיכים כרגיל?  
לא היו פסיכולוגים או  
עובדים סוציאליים"**

לתליתי. אנשיו הקימו מוסדות ברמה טובה לבעלי תשובה, מעטפת שלמה. היה לו סוג של שליטה במוחות של אנשים. אפילו על השמות של הילדים שלנו הוא החליט. לזכותו של בעלי אפשר לומר שהוא מעולם לא רדף אחריי ולא העריץ אותי. תמיד נחשב שונה מכולם, אבל כמוני היה לו נוח להיות שם. הגענו בגלל המוסדות. היה נוח מבחינת גידול ילדים, כי לא הייתה לנו תמיכה, וקהילה זה דבר שלא קל לצאת ממנו. תשאלני בעלי תשובה שלא נמצאים בקהילה. כולם יגידו לך שאלה חיים ממש קשים".

העזיבה של קהילת "שובו בנים" לא הייתה פשוטה. בני הזוג הורביץ ספגו כתובות נאצה, רדיפות על ידי חסידי של ברלנד וניסיונות להקשות על חייהם בדרכים שונות.

ושוב, מבחינתך, עוד שקר נחשף.

"זה מה שגרם לי להקים את המדרשה.

אדם שנמצא במצוקה יכול בקלות

ליפול למקומות האלה. יש המון אנשים

שנשארו בקהילה, כי הם יודעים שבחוף

לא מחכה להם כלום. זה פחד אימים

לצאת. כמו שהבנות מתארות שצריך

אומץ לצאת מהבית, גם פה נדרש הרבה

מאוד אומץ. כבר כשהייתי בקהילה,

כשנתיים לפני שעזבתי, הקמתי ארגון

לבנות שלא היה להן לאן ללכת. הרי כל

בת שעשתה משהו שנתפס כלא בסדר,

העיפו אותה. אני רציתי לתת להן

מחסה. נכון, הייתי שם, אבל מעולם לא

פיתחתי תלות. זו המטרה הכי חשובה

מבחינתי: שיהפכו לעצמאיות. שיבינו

איך לא ליפול למקום שבו משעבדים

אותן או מנצלים אותן - לא אדם אחד

ולא קהילה. להציל אותן. אני עושה את

המקסימום שאני יכולה. מבחינתי אני

עוסקת בשחרור אסירות. ■



אילוסטרציה: gettyimages

שני עשורים. "עד שהתחילה הנפילה של וקלונג התגלה ברבים, לא היה מקום במדינת ישראל שהוא לא שלט בו. כולם היו באים להתיעץ איתו: קציני צבא, חברי כנסת, מכל הסוגים והמינים. הוא ידע לדבר אל כולם. אחרי שהגענו לירושלים, בעלי הכיר אנשים משובו בנים. לא היה לנו כסף, והלכנו בעקבות עבודה של התרמות. נולדה לי ילדה. התגלגלנו מבית לבית. היה לנו קשה מאוד מבחינה כלכלית, לפעמים ישנו במכונית בשדה. ברלנד כריזמטי בצורה בלתי רגילה. יודע לגעת בחולשה של האדם ולהפוך אותו

היום ולחטוף עונש. אני רוצה ללמד אותן משהו חדש. יש כללים ברורים, אבל המסר שאני מעבירה להן הוא 'אני לטובתך. לא ארגל אחרייך ולא אעניש אותך. אלמד אותך מה קורה ואיך את מזיקה לעצמך כשאת לא עומדת בגבולות שהצבנו'. כשמתעוררות מריבות בתוך דירה, אני רוצה שלפני שנמצא פתרון, הן ידעו להתמודד עם בנות שלא כמוהן. אי אפשר לשבור את הכלים על כל דבר".

## מתירה אסורות

אחרי ילדות בקיבוץ, טיול בחו"ל, חזרה בתשובה ותקופה בחיפה הגיע פרק נוסף בחייה של הורביץ, קשה במיוחד, של חיים בקהילה סגורה. מדובר בקהילת "שובו בנים" של אליעזר ברלנד, שהורשע על פי הודאתו במסגרת עסקת טיעון בשתי עבירות של מעשה מגונה בנשים, ובעבירה אחת של תקיפה, נידון ל-18 חודשי מאסר וישב בכלא בפועל כשנה. לפני חמש שנים עזבה עם בני משפחתה את הקהילה, אחרי כמעט

**הורביץ: "בחורה יוצאת  
מבית חרדי ולא יודעת  
איך להסתדר בעולם. היא  
חושבת שהיא יודעת, כי  
יש לה טלפון ואפליקציות  
שיעזרו לה לכבוש את  
העולם, אבל מהר מאוד  
היא נתונה לניצולים  
מאוד קשים"**